

22.6.2005

60/4/05

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Esittelijäneuvos Eero Kallio

ESITUTKINTAPÖYTÄKIRJAAN TEHTÄVÄT MERKINNÄT

1 KIRJOITUS

Kantelija arvostelee 6.1.2005 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelussa Mikkelin kihlakunnan poliisilaitoksen menettelyä esitutkinta-aineiston "salaamisessa". Kantelijan mukaan törkeä vahingontekoa koskeneen asian esitutkintapöytäkirjaan ei ollut liitetty rikosteknisen laboratorion lausuntoa sinne 21.3.2003 lähetetyistä palonäytteistä. Kantelijan asiamies oli joutunut hankkimaan lausunnon ja toimittamaan sen Itä-Suomen hovioikeudelle.

Valtioneuvoston oikeuskansleri on 12.1.2005 siirtänyt eduskunnan oikeusasiamiehen käsiteltäväksi kantelijan oikeuskanslerille 6.1.2005 osoittaman kirjoituksen. Lisäksi kantelija on toimittanut tänne 24.5.2006 päivätyn kirjoituksen.

- - -

3 RATKAISU

3.1 Säännökset

Esitutkintalain 40 §:n mukaan esitutkinnan päätyttyä on siitä kertyneestä aineistosta laadittava pöytäkirja, johon on liitettävä tutkinnassa kertyneet asiakirjat ja tallenteet, mikäli niillä voidaan olettaa olevan merkitystä asiasta. Niistä esitutkinnasta kertyneistä aineistosta, jota ei ole otettu esitutkintapöytäkirjaan, on tehtävä merkintä pöytäkirjaan.

3.2 Arviointi

Kantelija tuomittiin Mikkelin käräjäoikeuden 3.3.2004 ja Itä-Suomen hovioikeuden 17.12.2004 antamissa tuomioissa törkeästä vahingonteosta vankeusrangaistukseen.

Asian tutkinnan aikana oli keskusrikospoliisin rikoslaboratoriolta pyydetty palonäytelausunto. Tuon lausunnon (RTL 2778/1/03) mukaan rikospaikalta otetuissa kahdessa näytteessä ei todettu jäänteitä palavista nesteistä.

Asiassa tutkijana toiminut rikosylikonstaapeli kertoo selvityksessään, että mainittua palonäytelausuntoa ei laitettu esitutkintapöytäkirjan liitteeksi siitä

syystä, ettei lausunnolla katsottu olevan merkitystä asian selvittämisessä. Näyttö palavien nesteiden käytöstä perustui pitkälti rikoksesta epäiltyjen kuulustelukertomuksiin, eikä palonäytelausunnolla ollut siten sellaista merkitystä, että se olisi tullut laittaa esitutkintapöytäkirjaan liitteeksi.

Esitutkintapöytäkirjaan liitteenä oli muun muassa Itä-Suomen Teknisen rikostutkimuskeskuksen Mikkelin yksikön laatima pöytäkirja karttapiirroksineen ja valokuvineen. Tästä pöytäkirjasta kävi selvästi ilmi, mistä mainitut palonäytteet oli otettu, sekä tieto siitä, että palonäytteet oli lähetetty edelleen keskusrikospoliisin rikoslaboratorioon. Siihen osallistuneet olivat tietoisia siitä, että tällaisia palonäytteitä oli rikospaikalta otettu, eikä tätä tietoa pyritty heiltä pimittämään.

Rikosylikonstaapeli kiistää salanneensa asiassa mitään esitutkinta-aineistoa. Esitutkintapöytäkirjan tarkastanut tutkinnanjohtajana toiminut rikosylikomisario ei huomauttanut asiasta lähetettyään esitutkintapöytäkirjan tarkastamisensa jälkeen edelleen syyttäjälle.

Rikosylikonstaapeli myöntää, että esitutkintalain 40 §:n 3 momentin ja sisäasiainministeriön poliisiosaston antamien esitutkintapöytäkirjan kokoamisohjeiden mukaan hänen olisi tullut tehdä poisjätetystä rikoslaboratoriolausunnosta merkintä esitutkintapöytäkirjaan. Hän katsoo kuitenkin, että merkinnän unohtuminen oli inhimillinen erehdys eikä missään nimessä tietoinen laiminlyönti.

Rikosylikomisario katsoo selvityksessään, että esitutkintapöytäkirjan merkintäsivulle olisi tullut merkitä, että asiaan vaikuttamatonta lausuntoa ei liitetä pöytäkirjaan. Poliisipäällikkö ja läänin poliisiylitarkastaja katsoivat edellä kerrotun virheen tapahtuneen.

Esitutkintalain 40 §:n 2 momentin mukaan esitutkinnassa kertyneet asiakirjatallenteet on otettava esitutkintapöytäkirjaan, mikäli niillä voidaan olettaa olevan merkitystä asiassa. Tässä tapauksessa sekä rikosylikonstaapeli että tutkinnanjohtaja ovat katsoneet, ettei mainituilla keskusrikospoliisin rikoslaboration lausunnolla ollut asiassa merkitystä. Näyttö perustui epäiltyjen kertomuksiin. Kantelija oli itsekin kertonut kuulustelussa 1.10.2003 räjähdedanoksen parantelusta ja bensakanisterin etsimisestä. Todistajan kertomus tuki täysin epäiltyjen kertomuksia. Käsitykseni mukaan rikosylikonstaapeli ja rikosylikomisario ovat käyttäneet heille asiassa kuulunutta harkintavaltaa päättäessään jättää lausunnon esitutkintapöytäkirjasta.

Sen sijaan esitutkintalain 40 §:n 3 momentin säännös siitä, että esitutkinnassa kertyneistä aineistosta, jota ei ole otettu esitutkintapöytäkirjaan, on tehtävä merkintä pöytäkirjaan, on ehdoton. Rikosylikonstaapeli tutkijana ja rikosylikomisario tutkinnanjohtajana ovat menettelleet tämän säännöksen vastaisesti, kun he ovat jättäneet tekemättä esitutkintapöytäkirjaan merkinnän lausunnon poisjättämisestä.

Asialla on merkitystä myös sikäli, että syyttäjällä syyteharkintaa tehdessään ja vastaajalla sekä muilla asianosaisilla oikeudenkäyntiin valmistautuessaan on oikeus luottaa siihen, että esitutkintapöytäkirjaan on tehty merkintä myös

sellaisesta esitutkinnassa saadusta aineistosta, jolla poliisi ei ole katsonut olevan merkitystä asiassa.

Kantelijan avustaja toimitti kyseisen lausunnon Itä-Suomen hovioikeudelle, joka totesi 17.12.2004 antamassaan tuomiossa seuraavaa: *"Selvitetty tapahtumien kulku ja käräjäoikeuden tuomiossa selostettu muu näyttö kokonaisuudessaan huomioon ottaen hovioikeus katsoo, ettei sanotulla kirjallisella todisteella ole merkitystä asian ratkaisemisen kannalta"*.

Asia on tällä hetkellä vireillä korkeimmassa oikeudessa. Oikeusasiamies ei voi vaikuttaa siihen, miten korkeimman oikeuden on ratkaista käsiteltäväkseen saatettu asia.

3.3

Toimenpiteet

Annan rikosylikonstaapelille ja rikosylikomisariolle huomautuksen esitutkintalain 40 §:n 3 momentin vastaisesta menettelystä, kun he jättivät esitutkintapöytäkirjassa mainitsematta keskusrikospoliisin rikosteknisen laboratorion 27.3.2003 kahdesta palonäytteestä antaman lausunnon. Tässä tarkoituksessa lähetän heille jäljennöksen tästä päätöksestäni.